

22.03.2023

Kan EU's Genopretningsfond leve op til de store forventninger?

Genopretningsfonden er en unik mulighed for at skabe vækst samt grøn og digital omstilling. Det kræves dog, at fondens midler udbetales og bruges hurtigt. Det skriver Jan Høst Schmidt.

Skrevet af

Jan Høst Schmidt

📞 +4553762708

✉️ jhs@thinkeuropa.dk

Kontakt

Jan Høst Schmidt

📞 +4553762708

✉️ jhs@thinkeuropa.dk

Resumé

EU's Genopretningsfond (RRF) er en unik mulighed for at skabe vækst samt grøn og digital omstilling i alle EU-lande efter corona-krisen. Det kræver en fortsat hurtig udbetaling af fondens midler og dermed en fuld gennemførelse af EU-landenes nationale genopretningsplaner, inklusive de tilknyttede krav om økonomiske og retslige reformer. Der er dog risiko for, at en langsommere gennemførelse af reformer og projekter fremover, sammen med inflationen, kan udhule realværdien af fondens midler. Trods kritik af fondens styringssystem ser medlemmer af Europa-Kommissionen stadig fonden som en model for en fremtidig "suverænitetssfond" til støtte for en ny industripolitisk grøn omstilling i Europa.

Hovedkonklusioner

- Udbetalingerne fra EU's Genopretningsfond (RRF) indtil primo 2023 andrager 144 mia. euro, hhv. 97 mia. euro i tilskud og 47 mia. euro i lån til medlemslandene, svarende til i alt knap 19 pct. af fondens samlede midler i løbende priser.
- Hovedparten af udgifter i medlemslandenes planer vedrører grøn og digital omstilling, men udbetalingerne vedrører indtil videre primært andre områder.
- REPowerEU kræver et nyt kapitel til de nationale genopretningsplaner for at fremskynde EU's omstilling væk fra russisk olie og gas. Det kan accelerere den grønne omstilling. Men det risikerer også at forsinke implementering af EU-landenes planer.
- Udbetalinger fra Genopretningsfonden kræver respekt for retsstatsprincipperne og kan medføre, at Polen og Ungarn ikke får udbetalt støtte fra Genopretningsfonden til skade for deres – og EU's – grønne omstilling.
- Genopretningsfondens økonomiske værdi udhules af inflationen, hvilket kalder på en stram økonomistyring. EU's Rigsrevision og uafhængige forskere har kritiseret Kommissionen for ikke at sikre en sådan stram økonomistyring.
- Juryen er stadig ude, når det gælder Genopretningsfondens succes. Men EU's finansieringsudfordringer får Kommissionen til at stå fast på ønske om endnu en fælles finansieret "suverænitetssfond".

EU's hamiltonske øjeblik

Sammen med EU's Genopretningsfond er EU's budgetramme for 2021-27 på ca. 1.975 mia. euro i løbende priser, svarende til i gennemsnit per år ca. 1,8 af EU's BNP for 2022. Det er det største EU-budget nogensinde.¹ Med en forhøjelse af det

maksimale indtægtsloft for EU-finansiering af offentlige midler til 2 pct. af EU's årlige BNI og muligheden for en fælles EU-lånefinansiering af midlerne til Genopretningsfonden blev der i 2020 opnået politisk enighed om en politisk og økonomisk nyskabelse i EU.

Den midlertidige Genopretningsfond skal sammen med EU's langtidsbudget bidrage til at bringe EU ud af pandemien og fremtidssikre EU's økonomi i en grønnere og mere digital retning. Fonden er midlertidig, men blev fejret af blandt andre Tysklands nyvalgte kansler Olaf Scholz som EU's "Hamiltonske øjeblik," altså pendanten til det øjeblik i USA's historie, hvor USA's første finansminister Alexander Hamilton efter Den Amerikanske Revolution i 1790 samlede staternes krigsgæld i et føderalt budget og lagde grunden til De Forenede Stater.[2](#)

Statsminister Mette Frederiksen og Dansk Industris administrerende direktør, Lars Sandahl Sørensen udtrykte i forbindelse med vedtagelsen af Genopretningsfonden i december 2020 også optimisme og store forventninger til Genopretningsfondens muligheder for at bringe EU på ret køl efter corona-pandemien og frem mod en grøn og digital fremtid. Begge lagde vægt på de muligheder, som fonden og dens hovedprioriteter om investering i grøn og digital omstilling giver for dansk erhvervsliv og arbejdspladser.[3](#)

Genopretningsfonden som investeringsmodel til massive investeringsbehov?

Konstruktionen af fonden har fået både kommissionsformand Ursula von der Leyen og industrikommissær Thierry Breton til at lufte ideer om en større rolle for EU i finansiering af offentlige investeringer, der kan medvirke til at klare fælles europæiske økonomiske problemer så som sikring af råmaterialer i forbindelse med industripolitisk omstillinger og/eller grøn omstilling.[4](#) Senest har også klimakommissær Frans Timmermans støttet en ide om en EU-fond til støtte af industripolitisk grøn omstilling i EU.[5](#) På en konference om Danmarks genopretningsplan i Dansk Industri den 20. marts 2023 var finansminister Nicolai Wammen åben over for muligheden af at overføre fondens hurtige implementeringssystem til EU-budgettets strukturfonde. Han tog dog ikke stilling til, om der skulle oprettes en ny gældsfinansieret fond.

Kommissionen betegner selv fonden som en innovativ og succesrig krisemekanisme i sin seneste meddelelse om fonden i februar 2022.[6](#) Dette notat giver en kort status over udviklingen i brug af fondens midler og redegør for en række kritikpunkter, som

rejses omkring styringen af fonden og dens muligheder for at hjælpe EU-landene ud af pandemien og over mod en grøn, digital, konkurrencedygtig og holdbar udvikling af medlemslandenes økonomier via investeringer og reformer.[7](#)

I den forbindelse diskuteres fondens muligheder for både at bidrage til nye formål og til at danne model for en fremtidig fælles finansiering af EU's overordnede økonomiske udfordringer.

Genopretningsfondens succes afhænger af nationale genopretningsplaner

Genopretningsfonden hviler på nationale genopretningsplaner, som er godkendt af Kommissionen og EU's Ministerråd. Hver genopretningsplan indeholder en række investeringsprojekter og økonomiske reformer, aftalt med Kommissionen og godkendt af Rådet. Implementering af reformerne og udrulning af investeringsprojekterne er afgørende for Kommissionens godkendelse af udbetalingen af midlerne til de enkelte medlemslande. Lovgrundlaget for planerne og udbetaling af midler fra fonden blev vedtaget i februar 2021.[8](#)

Indtil videre er der udbetalt 144 mia. euro fra fonden fra 2021 til primo 2023, hhv. 97 mia. euro i tilskud og 47 mia. euro i lån til medlemslandene, svarende til i alt knap 19 pct. af fondens samlede midler i løbende priser. Af udbetalingerne vedrører 57 mia. euro præfinansiering, som alene er knyttet til godkendelsen af planenerne. Heraf er 37 mia. euro tilskud og 20 mia. euro lån.[9](#)

Kommissionen har forudsat, at 2023 bliver året med de største udbetalinger. Det skal ses i sammenhæng med, at udbetalinger til landene skal foretages i perioden 2021-26.[10](#) Om udbetalingerne kan finde sted inden for dette tidsrum, afhænger af en hurtig implementering af planerne. I tilfælde af at de resterende lånemulighederne ikke benyttes, kan der i gennemsnit udbetales omkring 104 mia. euro per år fra fonden frem til og med 2026, svarende til 0,7 pct. af EU's BNP for 2022 for at klare alle udbetalinger til tiden.[11](#) Men det vil betyde, at kun omkring 560 mia. euro eller 70 pct. af fondens midler forbruges.

Ikke alle EU-lande udnytter mulighed for lån

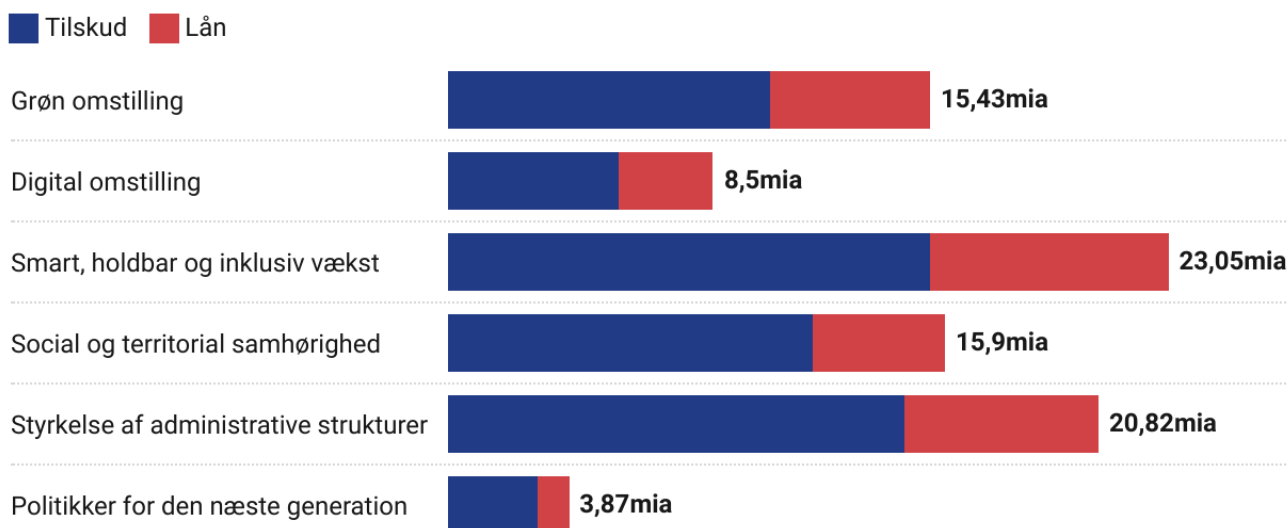
Hvert medlemsland kan anmode om lån op til maksimum 6,8 pct. af deres BNI. Der er stadig 225 mia. euro tilbage af den samlede lånepulje i Genopretningsfonden. En

række lande som Tyskland, Frankrig, de nordiske lande, Irland, Holland og Belgien har ikke vist interesse for at låne EU-midler - både fordi de selv kan finansiere eventuelle lån lige så billigt eller billigere end EU og/eller fordi de ikke har brug for lånene.

Grøn og digital omstilling fylder meget i planerne, men mindre i udbetalingerne indtil videre

Omkring hhv. 40 og 26 procent af planernes udgifter er dedikeret til grøn og digital omstilling.¹² Indtil videre er det dog ikke den grønne og den digitale omstilling, som trækker flest udbetalinger, men derimod områderne smart, holdbar og inklusiv vækst sammen med en styrkelse af landenes administrative strukturer inklusive sundhedssektoren, jf. figur 1. Det betyder, at det især er inden for grøn og digital omstilling, at der skal speedes op på implementeringen.

Udbetaling fra Genopretnings- og resiliensfaciliteten

Kilde: Tænk tanken EUROPA på baggrund af Europa-Kommissionen • Lavet med Datawrapper

REPowerEU kræver et nyt kapitel til EU-landenes genopretningsplaner

EU vedtog den 10. januar 2023 lovgivningspakken "REPowerEU", hvis formål er at fremskynde EU's omstilling væk fra russisk olie og gas. REPowerEU tilbyder flere EU-midler og muligheder for at anvende genopretningsplanerne til at gennemføre en hurtigere overgang til den grønne energi, der skal erstatte russiske fossile brændsler. Landene skal inden udgangen af april 2023 indsende deres REPowerEU-kapitler.¹³

Det stiller krav til de enkelte landes administrative og økonomiske muligheder for at gennemføre en sådan accelereret grøn omstilling. Det stiller også krav til ledig

kapacitet i de enkelte økonomier mht. kvalificeret arbejdskraft, råmaterialer og kapital til brug for denne omstilling.

Da EU's økonomier i løbet af 2023 forudses at vokse svagt med hhv. lige under 1 pct. i 2023 og godt 1,5 pct. i 2024¹⁴ giver det ganske god mening for en række lande at lade lånte EU-midler bidrage til denne omstilling, selvom centralbankerne vil skulle fortsætte deres kamp mod inflationen via renteforhøjelser måske ind i 2024. Det kan heller ikke afvises, at der i byggesektorerne i en række lande vil være mangel på arbejdskraft, hvilket derfor vanskeliggør centralbankernes kamp mod inflationen, men omstillingen er helt nødvendig her og nu, hvis EU også fremover skal lykkes med sin omstilling fra russisk gas og olie til grøn energi og energibesparelser.

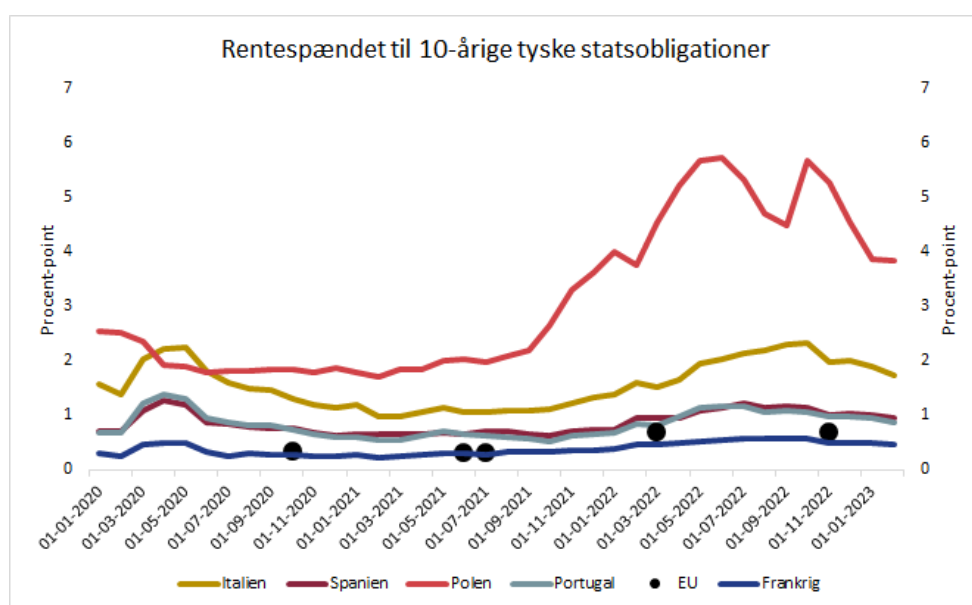
REPowerEU kan forsinke planernes implementering og udbetalinger fra fonden

Men ændringer i planerne kan skabe administrative problemer med at få revideret landenes genopretningsplaner inden fristen udløber slut april 2023. Kommissionen fremhæver en lang række områder som investeringer i grøn energi, opkvalificering af arbejdskraft, forskning og udvikling af nul-emissionsenergikilder og tiltag for at undgå energifattigdom. Herudover henvises også til, at landene som led i EU's nye grønne industristrategi kan anvende midler fra fonden til at støtte mere konkrete grønne industriprojekter sammen med reguleringsændringer, som fremmer tilladelser og letter virksomhedernes administrative byrder.¹⁵

Det kræver både stor administrativ kapacitet og nationale politiske aftaler, hvis det skal indeholdes i kapitlerne til de nationale genopretningsplaner, der skal indsendes til Kommissionen senest den 30. april i år. Hertil kommer, at de finansielle incitamenter til at bruge de reviderede planer er begrænsede. REPowerEU henviser til 20 mia. euro ekstra tilskud fra kvotehandelssystemet, 5,4 mia. euro tilskud fra Brexit-tilpasningsreserven og 17,9 mia. euro i tilskud fra strukturfondsmidler. Udover de 20 mia. euro fra emissionssystemet er der ikke tale om nye EU-midler. Hvad angår de ikke forbrugte lånemidler fra Genopretningsfonden på 225 mia. euro¹⁶, så er interessen for at bruge EU-lån begrænset til lande med dårligere lånemuligheder end EU som helhed, hvoraf lande som Grækenland og Italien har brugt deres lånekvote. Med REPowerEU opnås der dog mulighed for, at lande som har udnyttet deres lånemuligheder kan forøge deres lånepulje til mere end de oprindeligt fastsatte 6,8 pct. af deres BNI.¹⁷

EU's optagelse af lån går godt, men rentebyrden vokser

I sin seneste halvårsrapport fra februar 2023 om låneoptagelsen til brug for Genopretningsfonden noterer Kommissionen, at finansmarkederne fortsat tager godt imod EU's låneoptagelse. Kommissionen har med udgangen af 2022 rejst i alt 171 mia. euro på EU's vegne til Genopretningsfonden, fonden for arbejdsløshedsbekæmpelse (SURE) og støtte til Ukraine, heraf 138,7 mia. euro alene til Genopretningsfonden. For 2. halvår af 2022 er låneoptagelsen i alt 50 mia. euro med en gennemsnitlig finansieringsomkostning på 2,6 pct. i årlig rentebetaling.[18](#)

Kilde: Tænk tanken EUROPA på baggrund af Macrobond og Europa-Kommissionen

Låneomkostningerne for EU's låneoptagelse og dermed for EU's budget for så vidt angår tilskudsandelen af Genopretningsfonden, er steget med rentestigningen globalt og i EU som følge af centralbankernes kamp mod inflationen. Fra 2. halvår af 2021 til ultimo 2022 er EU's gennemsnitlige låneomkostninger steget fra 0,14 pct. til 2,6 pct. ifølge Kommissionens halvårsrapporter om låneoptagelsen fra februar 2022 og 2023.[19](#)

Afstanden mellem EU's og Tysklands låneomkostninger er dog ikke ændret nævneværdigt siden 2. halvår af 2021. De sydlige og østeuropæiske lande har stadig en klar fordel i at lade EU optage lån til finansiering af deres lån fra Genopretningsfonden, jf. figur 2, som viser rentespændet til tyske 10-års statspapirer.

└ Manglende retsreformer og regeringsskifte kan svække tempoet i udbetalinger

Holland, Ungarn og Polen har endnu ikke fået godkendt udbetalinger til gennemførelse af projekter og reformer i deres planer. Da de tre lande ikke havde godkendte planer senest i 2021, kan de ikke modtage præfinansiering. Landenes planer er nu godkendte og udbetaling vil kunne ske efter opfyldelse af betingelser nedfældet i aftalen med Kommissionen om implementering af planen. For Polen og Ungarn betyder det blandt andet krav om, at de skal reformere deres retsvæsen²⁰, hvilket kan have længere udsigter.

Det må også forventes, at der kan opstå problemer for en række andre lande med hensyn til at opfylde deres reform- og projektkrav. Det er sandsynligt, at det bliver vanskeligere i fondens senere år, hvis landene i første omgang præsenterer krav om udbetalinger knyttet til mindre kontroversielle reformer og de projekter, som lå klar i regeringsskufferne i første omgang.²¹

I forbindelse med regeringsskifte kan nye regeringer i de enkelte lande måske ønske at genoverveje nogle projekter og reformer. En ny italiensk regering tiltrådte den 21. oktober 2022 og tilkendegav, at den ønskede at gennemgå den meget store og ambitiøse genopretningsplan, som blev iværksat af den tidligere Draghi-regering. Den ansvarlige EU-kommissær, italieneren Paolo Gentiloni, havde allerede i juli tilkendegivet, at Italien ikke skulle regne med at få godkendt fundamentale ændringer i planen.²² I skrivende stund er der ikke nyt om, at regeringen i Rom vil kræve sådanne ændringer.

Ingen penge fra Genopretningsfonden uden respekt for retsstatsprincipperne

Som nævnt ovenfor er det klart krav for udbetaling af midler fra Genopretningsfonden, at landene respekterer EU's krav til reformer – økonomiske, sociale og retsstatslige. Sidstnævnte har i relation til EU's politiske konflikter med Polens og Ungarns konservative regeringer fået stor opmærksomhed. Men også et land som Bulgarien har måttet rette ind efter EU's ønsker om reform af sit juridiske system og bekæmpelse af korruption, inden EU's Ministerråd godkendte den bulgarske plan i maj 2022. De første trancher af midlerne til Bulgarien blev udbetalt i december 2022.²³ Italiens plan inkluderer ligeledes en reform af dets domstolssystem, især for at øge hastigheden i domstolenes sagsbehandling.²⁴

Polens plan blev godkendt af EU's Ministerråd i juni 2022. Den giver adgang til 23,9 mia. euro i tilskud og 11,5 mia. euro i lån. Udbetalingen afhænger imidlertid af gennemførelse af specifikke ændringer i det polske retssystem, så det polske retssystem retter ind efter en dom fra EU-Domstolen.[25](#) Indtil videre er der ikke udbetalt penge til Polen fra Genopretningsfonden.

Ungarns plan blev godkendt af EU's Ministerråd i december 2022. Planen giver adgang til 5,8 mia. euro i tilskud, men udbetalingen hviler på gennemførelse af reformer af det ungarske retssystem.[26](#) Indtil videre er der heller ikke udbetalt penge til Ungarn fra Genopretningsfonden.

Kravene om juridiske reformer har både resulteret i forsinkelser i Polens og Ungarns præsentation af deres planer og tilsvarende forsinket planernes godkendelse. For begge lande betyder modtagelse af penge fra Genopretningsfonden meget. Det kan medføre store forsinkelser i udbetalingerne eller i sidste ende føre til ingen udbetalinger, hvilket for begge lande og for økonomien i hele Central- og Østeuropa vil være et betydeligt økonomisk tab.

Udbetalinger er knyttet til lovede økonomiske og sociale reformer

Udbetalinger fra Genopretningsfonden er som nævnt også knyttet til gennemførelse af en række økonomiske og sociale reformer, som indeholdes i de landespecifikke anbefalinger til EU-landene i det såkaldte "Europæiske Semester", en årlig proces, hvis formål er at forbedre de europæiske økonomiers vækst og sammenhængskraft.[27](#)

Disse reformer har en meget lav gennemførselsprocent, il trods for at de er godkendt af landene selv efter i visse tilfælde lange forhandlinger. Det skyldes, at de alene har karakter af henstillinger, og at de ofte møder politisk modstand i de enkelte lande som for eksempel pensions- og arbejdsmarkedsreformer om senere tilbagetrækningsalder eller længere arbejdstid, jf. demonstrationer i hhv. Frankrig mod pensionsreformer og i Danmark mod afskaffelse af Store Bededag. Reformernes gennemførelse ser ikke ud til at have bedre gennemslagskraft end henstillinger fra OECD til de EU-lande, som er medlemmer af OECD.[28](#)

Siden 2012 er gennemførelsesgraden for de lande-specifikke anbefalinger faldet ifølge undersøgelser lavet af Kommissionens tjenestegrene og forskere fra tænketanken Bruegel, jf. figur 3. Anbefalingerne omfatter ikke finanspolitiske

anbefalinger, fordi sådanne ikke er medtaget i regelgrundlaget for Genopretningsfonden, da Stabilitet- og Vækstpagten blev suspenderet under corona-pandemien.[29](#)

Gennemførelsen af sociale og økonomiske reformer

Baseret på anbefalinger om reformer fra Det europæiske semester

	Ingen/minimal fremgang	Delvis fremgang	Komplet/substantiel fremgang	Implementeringsstadium
2012	29,0%	59,4%	11,6%	4
2013	46,1%	44,7%	9,2%	3
2014	51,6%	44,2%	4,2%	2
2015	51,6%	44,2%	4,2%	2
2016	54,7%	43,0%	2,3%	2
2017	50,0%	48,7%	1,3%	2
2018	60,6%	36,6%	2,8%	2
2019	60,2%	38,7%	1,1%	2

Kilde: Tænketanken EUROPA på baggrund af Europa-Kommissionen • Lavet med Datawrapper

Planerne kritiseres for at være mangelfulde

Anbefalingerne for 2020, som indgår i grundlaget for de nationale genopretningsplaner, indeholder dog generelle anbefalinger til alle lande om at tage nødvendige foranstaltninger til at bringe det enkelte land godt ud af krisen under hensyntagen til en holdbar finanspolitik på længere sigt, jf. følgende citat fra en rapport fra Europa-Parlamentet: "In line with the general escape clause, take all necessary measures to effectively address the pandemic, sustain the economy and support the ensuing recovery. When economic conditions allow, pursue fiscal policies aimed at achieving prudent medium-term fiscal positions and ensuring debt sustainability, while enhancing investment."[30](#)

En analyse af EU's rigsrevision, European Court Of Auditors (ECA), fra september 2022 peger på, at Kommissionens vurdering af genopretningsplanerne er meget

ensartet og positiv over for reformplanerne i de 24 lande, som er med i undersøgelsen. I en nærmere gennemgang af seks planer finder ECA, at der efter ECA's opfattelse er ganske betragtelige mangler i landenes inkludering af de landespecifikke reformer i deres planer.[31](#)

En analyse af seks landes fra september 2021 lavet af tænketanken CEPS konkluderer, at planerne forsøger at tackle de hovedudfordringer, som landene har i forbindelse med at rette økonomierne op efter pandemien. Men tænketanken fremhæver også mangler i planerne - for eksempel, at den tyske plan er baseret på allerede annoncerede projekter, og at den ikke adresserer udfordringer som manglende incitament til at søge job og manglende investeringer og personale i sundhedssektoren. For Frankrig peges der på, at planen ikke medtager en reform af pensionerne (som dog nu ser ud til at blive gennemført trods store demonstrationer og strejker) og generelt heller ikke medtager overvejelser omkring en sikring af holdbare offentlige finanser.[32](#)

Inflationen kalder på stram økonomistyring af Genopretningsfondens projekter

Valget af reformer og projektmål som grundlag for godkendelse af udbetalingerne er valgt for bl.a. at speede udbetalingerne op og fokusere på iværksættelsen af planerne. Men det har ført til kritik fra både ECA og Bruegels' studie for Europa-Parlamentet. Kritikken peger på, at Kommissionens godkendelse af udbetalinger således ikke knyttes til faktiske udgifter i planernes projekter. Det vanskeliggør en stram økonomistyring og kan derfor føre til fordyrelse af projekterne. Styringen sker ved kontrol af tidslinjer for dele af projekterne sammen med kontrol af vedtagelse af reformerne. Der foretages heller ikke en samlet vurdering af projekternes samfundsmæssige virkninger.[33](#) ECA har desuden sammen med Europa-Parlamentet fremført, at der mangler klarhed over, hvem der i sidste ende modtager udbetalingerne og dermed er ansvarlig for udførelse af projekterne.[34](#)

Sidstnævnte har fået Kommissionen til i sin seneste meddelelse at præcisere, at landene skal offentliggøre, hvem de 100 største modtagere af midler fra Genopretningsfonden er. Men Kommissionen understreger også, at det er medlemslandene, som er ansvarlige for gennemførelsen af planerne ifølge lovgrundlaget for Genopretningsfonden. Ligeledes har Kommissionen præciseret, at brugen af EU-midler fra fonden i øvrigt er underlagt de generelle bestemmelser omkring brug af EU-midler, herunder en økonomisk forsvarlig gennemførelse af projekterne.[35](#)

Alligevel efterlader kritikken et indtryk af en risiko i processen for en for slap økonomisk styring af projekterne. Sammen med en situation, hvor inflationen er stærkt stigende, kan det betyde en betydelig fordyrelse af projekterne. Da bevillingerne i EU-budgettet (og Genopretningsfonden) alene opskrives med 2 pct. årligt, kan det betyde en stærk udhuling af, hvad Genopretningsfondens midler reelt kan finansiere.[36](#)

For tidligt at bedømme om Genopretningsfonden har været en succes

Det er ikke muligt på nuværende tidspunkt at bedømme, om fonden har virket efter hensigten og hjulpet EU ud af pandemien og frem mod en grøn og digital fremtid. Foreløbigt kan dog siges, at EU i hvert fald ser ud til at være kommet bedre ud af pandemien end af finanskrisen. Fondens direkte bidrag hertil har af gode grunde været begrænset, da udbetalinger fra fonden først er påbegyndt fra 2. halvår af 2021, hvor EU's økonomier allerede var på vej ud af krisen. Men det kan godt antages, at det forhold, at landene - især lande med høj gæld og/eller lande, som var kraftigt ramt af pandemien i form af meget omfattende nedlukninger - med vedtagelsen af fonden og det store EU-budget i langt højere grad har kunnet tillade sig at støtte deres økonomier, end de kunne have uden især fonden.

På positivsiden kan også foreløbigt noteres den klare prioritering af grøn og digital omstilling i landenes planer - hhv. 40 og 26 pct. På den foreløbige negative side kan så noteres, at det ifølge Kommissionen ikke er grøn og digital omstilling, som er frontløbere fsva. udbetalinger, jf. figur 1 ovenfor.

Via REPowerEU og en revision af de nationale planer i form af et nyt kapitel for at fremme omstillingen væk fra russisk gas og olie kan den grønne omstilling blive yderligere prioriteret. Til gengæld kan det indebære en forsinkelse af den generelle implementering af planerne og dermed øge risikoen for, at fondens midler ikke bruges fuldt ud inden den fastsatte tidsramme, som udløber i 2026.

En hurtig og smidig udbetaling af fondens midler er første forudsætning for en positiv økonomisk effekt. En sådan vil blandt andet afhænge af om juridiske reformer i en række lande gennemføres, især i Bulgarien, Polen og Ungarn. Det vil være op til landene at sørge for at få del i midlerne. For Polen og Ungarn er det stadig meget usikkert, om de vil implementere de krævede juridiske reformer, jf. ovenfor. Det vil for

begges vedkommende være af stor økonomisk og klimamæssig betydning³⁷, ligesom særligt deres grønne investeringer også vil have betydning for resten af EU.

For så vidt angår de generelle økonomiske og sociale landespecifikke anbefalinger vil en række af disse givetvis gøre EU-økonomierne mere konkurrencedygtige og stabile. Det ser umiddelbart ud til, at en række fiskale anbefalinger om reformer til forbedring af landenes offentlige finanser ikke har fundet vej til landenes planer i større omfang³⁸, hvilket så til gengæld formentligt letter implementeringen af planerne. Med hensyn til øvrige landespecifikke reformer må vi afvente implementeringen af planerne.

Det er gået rimeligt hurtigt (og godt) indtil videre med at implementere planerne og få gang i investeringerne. Men der er stor risiko for, at problemer med implementering af planerne vil vokse med tiden. Hertil kommer, at fondens midler udhules via den høje inflation i årene 2022-2025, fordi EU-budgettets udgifter inklusive Genopretningsfondens midler kun opjusteres med 2 pct. årligt.

Genopretningsfonden som investeringsmodel til massive investeringsbehov?

De massive investerings- og udgiftsbehov, som EU-landene står over for til grøn omstilling, støtte til Ukraine, øgede forsvarsudgifter og nye industripolitiske tiltag³⁹ har medvirket til forslag fra kommissionsformand Ursula von der Leyen, industrikommissær Thierry Breton og senest klima-kommissær Frans Timmermans om at lave endnu en fond for at støtte den industripolitiske grønne omstilling. Ifølge Timmermans vil Kommissionen fremsætte et sådant forslag til maj eller juni 2023. Ikke alle medlemslande vil umiddelbart acceptere en sådan fond baseret på flere fælles EU-midler.⁴⁰

Den danske finansminister Nicolai Wammen erklærede sig på en konference om den danske genopretningsplan i marts 2023 rede til at se på alle gode ideer, men han pegede også på andre muligheder så som bedre brug af EU's strukturfondsmidler og andre budgetmidler. Wammen foreslog desuden at se på muligheden for at anvende Genopretningsfondens implementering som model for EU-budgettets andre fondsmidler.

Hermed fortsætter diskussionerne om ulighed i EU mellem på den ene side de rige lande i nord og på den anden side de knap så rige sydlige lande samt de fattige EU-lande i øst og deres muligheder for nationalt at støtte deres industrier og samtidig bidrage til at finansiere en grøn omstilling i deres lande. Diskussionerne har deres rod i, hvor langt landene vil gå mht. at overgive kompetence til EU's institutioner, og hvor de ser balancen mellem solidaritet imellem EU's medlemslande og eget nationalt økonomisk ansvar.

1Egne beregninger på basis af 2018-tal på hhv. 750 og 1074,3 mia. euro med 2 pct. årligt. Tal for BNP 2022 er fra Ameco database.

2thinkeuropa.dk/files/media/document/EU'S%20GENOPRETNINGSFOND.pdf

3Ibid.

4ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/ov/speech_22_5493 og

ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/STATEMENT_22_5523

5www.ft.com/content/c4cf9462-1a42-46de-8ebe-0f586d524694

6commission.europa.eu/system/files/2023-02/COM_2023_99_1_EN.pdf

7Ibid.,

[www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/IDAN/2023/741748/IPOL_IDA\(2023\)741748_EN.p](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/IDAN/2023/741748/IPOL_IDA(2023)741748_EN.p)

www.ceps.eu/download/publication/ og

www.eca.europa.eu/Lists/ECADocuments/SR22_21/SR_NRRPs_EN.pdf

8ec.europa.eu/economy_finance/recovery-and-resilience-scoreboard/index.html

9Ibid.

10Baseret på hhv. [commission.europa.eu/system/files/2023-](https://commission.europa.eu/system/files/2023-02/COM_2023_99_1_EN.pdf)

[COM_2023_99_1_EN.pdf](https://commission.europa.eu/system/files/2023-02/COM_2023_99_1_EN.pdf) og ec.europa.eu/economy_finance/recovery-and-resilience-scoreboard/index.html

11Ameco

12Iflg. RRF-resultattavle tilgået den 12.marts 2023 dvs. ekskl. Ungarns genopretningsplan - ec.europa.eu/economy_finance/recovery-and-resilience-scoreboard/index.html

13commission.europa.eu/system/files/2023-02/COM_2023_99_1_EN.pdf

14economy-finance.ec.europa.eu/economic-forecast-and-surveys/economic-forecasts/winter-2023-economic-forecast-eu-economy-set-avoid-recession-headwinds-persist_en

15commission.europa.eu/system/files/2023-02/COM_2023_99_1_EN.pdf

16Ibid.

17www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2022/12/14/eu-recovery-plan-provisional-agreement-reached-on-repowereu/

18[commission.europa.eu/system/files/2023-](https://commission.europa.eu/system/files/2023-02/COM_2021b3_93_F1_REPORT_FROM_COMMISSION_EN.PDF)

[02/COM_2021b3_93_F1_REPORT_FROM_COMMISSION_EN.PDF](https://commission.europa.eu/system/files/2023-02/COM_2021b3_93_F1_REPORT_FROM_COMMISSION_EN.PDF)

19Ibid. og [commission.europa.eu/system/files/2022-](https://commission.europa.eu/system/files/2022-02/com_2022_43_1_en_act_part1_v6.pdf)

[02/com_2022_43_1_en_act_part1_v6.pdf](https://commission.europa.eu/system/files/2022-02/com_2022_43_1_en_act_part1_v6.pdf)

20ec.europa.eu/economy_finance/recovery-and-resilience-scoreboard/index.html

21[www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/IDAN/2023/741748/IPOL_IDA\(2023\)741748_EN](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/IDAN/2023/741748/IPOL_IDA(2023)741748_EN)

22www.ft.com/content/a0d78778-2d10-47e6-88a9-6fc70356fa9d

23ec.europa.eu/economy_finance/recovery-and-resilience-scoreboard/index.html

24www.ceps.eu/download/publication/
25euobserver.com/rule-of-law/155149
26www.politico.eu/article/viktor-orban-battle-eu-funds-reveal-existential-clash/
27commission.europa.eu/system/files/2023-02/COM_2023_99_1_EN.pdf
28[www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/IDAN/2023/741748/IPOL_IDA\(2023\)741748_EN](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/IDAN/2023/741748/IPOL_IDA(2023)741748_EN)
29Ibid.
30Ibid.
31www.eca.europa.eu/Lists/ECADocuments/SR22_21/SR_NRRPs_EN.pdf
32www.ceps.eu/download/publication/
33www.eca.europa.eu/Lists/ECADocuments/SR22_21/SR_NRRPs_EN.pdf og
[www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/IDAN/2023/741748/IPOL_IDA\(2023\)741748_EN](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/IDAN/2023/741748/IPOL_IDA(2023)741748_EN).p
34www.eca.europa.eu/Lists/ECADocuments/SR22_21/SR_NRRPs_EN.pdf
35commission.europa.eu/system/files/2023-02/COM_2023_99_1_EN.pdf
36[www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2022/739032/IPOL_BRI\(2022\)739032_EN](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2022/739032/IPOL_BRI(2022)739032_EN)
37ec.europa.eu/economy_finance/recovery-and-resilience-scoreboard/index.html
38[www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/IDAN/2023/741748/IPOL_IDA\(2023\)741748_EN](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/IDAN/2023/741748/IPOL_IDA(2023)741748_EN)
39[thinkeuropa.dk/notat/2022-11-polykriserne-presser-europaeisk-oekonomi-og-](http://thinkeuropa.dk/notat/2022-11-polykriserne-presser-europaeisk-oekonomi-og-sammenhold)
[sammenhold](http://thinkeuropa.dk/notat/2022-11-polykriserne-presser-europaeisk-oekonomi-og-sammenhold) og "Stigende offentlige udgifter i Europa vil kræve benhårde
politiske prioriteringer", kommende papir af Anders Overvad fra Tænk tanken
Europa
40www.ft.com/content/c4cf9462-1a42-46de-8ebe-0f586d524694